

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В.М. КОРЕЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА
ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ
ІБЕРО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
АВІАЦІЙНОГО ТА КОСМІЧНОГО ПРАВА (ІСПАНІЯ)
ІНСТИТУТ ОСВІТНЬОГО І ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ (УГОРЩИНА)
КЛУЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БАБЕША-БОЛЪЯЇ (РУМУНІЯ)
АВТОНОМНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САН-ЛУЇС-ПОТОСІ (МЕКСИКА)
СУХУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ГРУЗІЯ)
УНІВЕРСИТЕТ ЛІНКОЛЬНА (ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ БЕЖА (ПОРТУГАЛІЯ)
ТУРИНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ІТАЛІЯ)**

МАТЕРІАЛИ

XIV Міжнародної науково-практичної конференції

**«ПРАВОВА ПАРАДИГМА ВІДНОВЛЕННЯ
УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

23 лютого 2024 року

Київ 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Сопілко І. М., т.в.о. декана Юридичного факультету НАУ, доктор юридичних наук, професор;

Юринець Ю. Л., заступник декана Юридичного факультету НАУ, доктор юридичних наук, професор;

Макеєва О. М., завідувач кафедри теорії та історії держави і права Юридичного факультету НАУ, кандидат юридичних наук, доцент;

Волкова Ю. А., завідувач кафедри конституційного і адміністративного права Юридичного факультету НАУ, доктор юридичних наук, професор;

Лихова С. Я., завідувач кафедри кримінального права і процесу Юридичного факультету НАУ, доктор юридичних наук, професор;

Вишиновецька С. В., завідувач кафедри цивільного права і процесу Юридичного факультету НАУ, доктор юридичних наук, професор;

Нецька Л. С., завідувач кафедри господарського, повітряного та космічного права Юридичного факультету НАУ, кандидат юридичних наук, доцент;

Балашова І. І., директор навчального центру проблем повітряного та космічного права Юридичного факультету НАУ.

Адреса редакційної колегії:

03058, Київ, проспект Любомира Гузара, 1, корп. 1, ауд. 458

Тел. (044) 406-79-71

e-mail: pravo@nau.edu.ua

Рекомендовано до друку

Вченою радою Юридичного факультету

(протокол від 19.02.2024 № 2)

П 68 **Правова** парадигма відновлення України: проблеми та перспективи: [Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2024 р.] – Тернопіль: Вектор, 2024. – 648 с.

ISBN 978-966-310-8126-89-5

У збірнику висвітлено результати досліджень, які були апробовані на XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи».

Для науково-педагогічних працівників та аспірантів.

Опубліковані матеріали відбивають точку зору авторів, яка не завжди збігається з думкою редакційної колегії.

Відповідальність за зміст, точність цитувань несуть автори.

Тексти друкуються в авторській редакції.

УДК 34:168.522:316.3:321.01(063)

Лук'янець Т.П., здобувач вищої освіти,
Горінов П.В., к.ю.н., доцент,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РФ ЩОДО ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ НА ПРИКЛАДІ КОМПЕНСАЦІЙ ІРАКУ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ (1990-1991 рр.)

Війна в Перській затоці стала ознаменуванням багатьох подій у міжнародному праві, зокрема у сферах гуманітарного права та екологічного права. Найвизначнішою з них є посилення післявоєнного захисту навколишнього середовища, яке покладає на державу відповідальність виплати компенсацій за екологічну шкоду постраждалій державі внаслідок її поведінки під час збройного конфлікту. Після цієї війни РБ ООН визнала Ірак відповідальним за будь-яку пряму екологічну втрату або шкоду, спричинену незаконним застосуванням збройних сил держави проти Кувейту [1, с. 2].

Метою нашої роботи є аналіз механізму компенсації Іраком збитків, завданих внаслідок війни в Перській затоці, та можливості його застосування до РФ, яка завдала шкоди довкіллю внаслідок збройної агресії проти України.

Для розгляду та вирішення позовів про відшкодування збитків або травм, що виникли внаслідок цієї війни, в тому числі екологічних збитків, відповідно до резолюції Ради Безпеки була створена Комісія ООН з компенсацій. Як результат було розроблено механізм відповідальності держави, що застосовується для компенсації за шкоду довкіллю [1, с. 2].

Попри цей позитивний крок у розвитку післявоєнного врегулювання екологічних злочинів, у наступних збройних конфліктах у світі держави не дотримувалися практики війни в Перській затоці щодо покладання відповідальності за завдану шкоду довкіллю. Жодна сторона протистояння не була визнана відповідальною за шкоду навколишньому середовищу, тому відповідальність РФ за скоєні екологічні злочини на території України не є аксіомою щодо їх компенсації [2, с. 4].

Комісія мала специфічну природу своїх повноважень, оскільки не визначалася як судовий чи арбітражний трибунал, керуючись своїми повноваженнями, наданими їй безпосередньо Генеральним секретарем ООН. За роки своєї діяльності Компенсаційна комісія зобов'язала Ірак виплатити 5,26 млрд доларів за вчинену шкоду довкіллю [3, с. 1].

Досягнення роботи Компенсаційної комісії ООН є важливим прикладом на міжнародному рівні справного правового механізму

стягнення з держави шкоди, завданої довкіллю, саме тому подібна модель може стати успішною щодо відшкодування шкоди довкіллю, завданої Російською Федерацією [3, с. 3].

Важливо зазначити переваги та ймовірні недоліки у випадку застосування цього механізму для України. До деяких переваг даної моделі варто віднести:

1. Міжнародну легітимність Компенсаційної комісії. Компенсаційна комісія є чинним органом при ООН, її правовий статус визначається як міжнародно легітимний, а рішення є обов'язковими до виконання.

2. Об'єктивність розгляду позовів. Реалізовується завдяки специфіці діяльності Компенсаційної комісії щодо гарантування об'єктивності процесу, яке забезпечується принципом анонімності даних скаржників.

3. Схожість потенційного джерела фінансування компенсації збитків. Так, відшкодування збитків Іраком здійснювалося коштом мита на експорт нафти, тому подібне ймовірно можна буде застосувати і до Росії, зважаючи що в обох державах нафтопродукти є головним джерелом прибутку.

До ймовірних недоліків даної моделі можна віднести:

1. Право вето Росії. Діяльність Компенсаційної комісії як органу при РБ ООН з вкрай високою ймовірністю буде заблокована завдяки праву вето Росії, позаяк комісія не зможе реалізувати свої повноваження без погодження всіх постійних членів РБ ООН.

2. Довготривалість роботи комісії. Робота Компенсаційної комісії щодо розгляду позовів проти Іраку здійснювалася протягом 1991-2005 рр., що ймовірно також стане тривалим терміном у випадку залучення її до вирішення наслідків збройного конфлікту в Україні.

3. Ймовірне невиконання Росією рішень комісії. Рішення Компенсаційної комісії ООН є обов'язковими до виконання. Компенсаційна комісія ООН, яка була створена після війни в Перській затоці в 1991 році, базувалася на резолюціях Ради Безпеки ООН, і її рішення були обов'язковими для Іраку. Проте, виконання таких рішень часто залежить від політичних обставин та готовності держави виконувати ці рішення, тому чи стане РФ подібно до Іраку слідувати резолюціям РБ ООН – предмет дискусії.

Таким чином, досвід екологічних репарацій Іраку завдяки діяльності Компенсаційної комісії ООН може стати дієвою можливістю для застосування з метою притягнення до відповідальності РФ, однак через низку ймовірних перешкод цей варіант не може розглядатися як єдина можливість відшкодування шкоди завданої довкіллю.

Література

1. Sand, Peter H. Catastrophic Environmental Damage and the Gulf War Reparation Awards: The Experience of the UN Compensation Commission. Cambridge Core. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/proceedings-of-the-asil-annual-meeting> (date of access: 21.01.2024).

2. Arie Afriansyah. State Responsibility for Environmental Damage During International Armed Conflict Post the UNCC. Indonesian Journal of International Law 10(4). URL: https://www.researchgate.net/publication/266854441_State_Responsibility_for_Environmental_Damage_During_International_Armed_Conflict_Post_the_UNCC (date of access: 23.01.2024).

3. Laura Glassman and Jacquelyn Walsh. War in the Gulf: Post Mortem of an Environmental Tragedy: Oil Spills and Oil Fires. Earth Island Journal. Vol. 6, No. (Spring 1991), pp. 43-45 (3 pages). URL: <https://www.jstor.org/stable/43882945>. (date of access: 23.01.2024).

УДК 346.1(043.2)

Мілімко Л.В., к.ю.н., доцент,
Державний податковий університет, м. Ірпінь, Україна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Інтенсивний розвиток комп'ютерної техніки та технологій сприяють процесам цифровізації у всіх сферах суспільного життя, в тому числі і у господарській сфері. Це сприяє прискоренню господарських зв'язків, отриманню більш ширшої та детальної інформації, можливості користуватися сервісними послугами в дистанційному режимі тощо.

Але при цьому економічні відносини в умовах цифровізації потребують особливого правового регулювання, що має стимулювати суспільно корисне застосування таких технологій та попередження зловживання ними. Комплексний характер відносин у сфері економіки, як зазначає О.М. Вінник, з огляду на склад їх учасників (частина з яких є носіями приватних інтересів, інша – публічних), принципів та засобів регулювання (включаючи поєднання державного регулювання із саморегулюванням), обмеження принципу свободи бізнес-діяльності на користь загальносуспільних інтересів (передусім, законних інтересів більшості – споживачів, дрібних підприємців, найманих працівників) потребують відповідного нормативно-правового регулювання, що має відображати специфіку економічної сфери [1, с. 85–86]. Крім того, цифровізація господарських відносин створює можливості для вчинення нових видів правопорушень, які раніше не були відомі.

Вплив цифрових технологій на ведення господарської діяльності та цифровізацію економічних відносин в Україні є предметом дискусій як